

Из книгата „От сутрин до вечер“

Издателство „Симолини 94“, 2022 г.

***

Олиото, като се нагорещи, и поема филията в себе си много спокойно. Майка потапя филията в разбито яйце и я хвърля в олиото. От една страна – имаме нагорещено олио, от друга – майка ми, която хвърля филията в него.

Пържените филии са меки и влажни – това им обичам. Имат си някакви свои герданчета и бучици встрани, останали от пърженето.

Майка ми е голяма готвачка, обаче в сервирането я няма. Хвърля чиниите и паниците отвисоко, сякаш от небето, и те тропат – ще се счупят направо. Мисел съм си защо ги хвърля толкова отвисоко, не е ли възможно да го прави по-леко. Ама не е – такава си е Марчето, хвърля всичко от небето на масата и край.

Ям пържените филии ту със сирене, ту с мед. Соленото го редувам със сладко и пия вода. На всяка хапка пия вода, иначе трудно преглъщам. Трудно преглъщам и да ми правят забележки – яж по-полека, никой не те гони, изтрий си устата от блажното – е тия забележки са ми заседнали в главата и няма мърдане. Мотаят ми се из мозъка забележки всякакви и ме тормозят. Ако можеше да ги няма, щях да съм идеално.

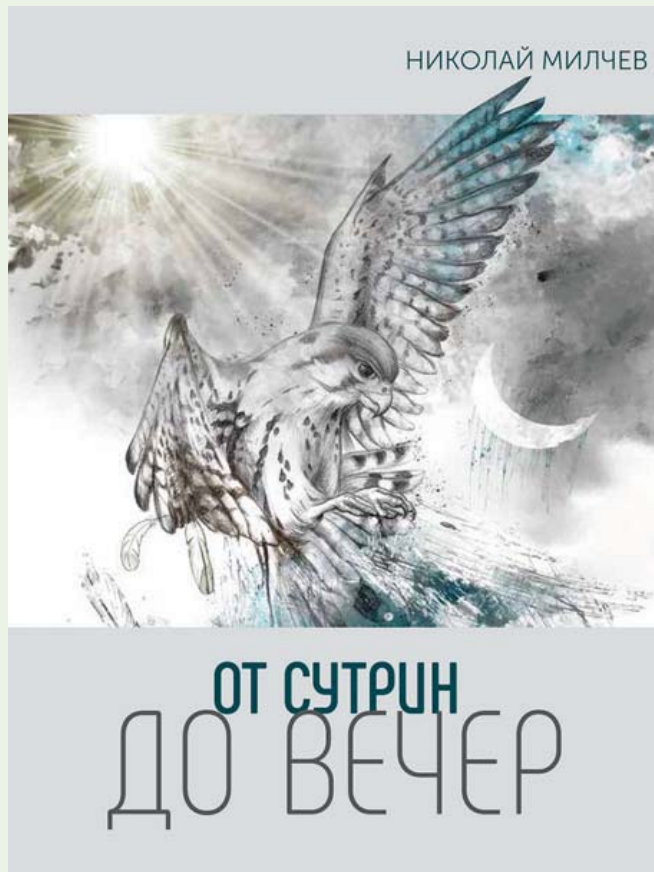
Изяждам две филии и съм готов. По устата имам блажно, но не го трия нарочно, за да ядосам майка. Тя обаче е почнала да готви манджа и не ме вижда. Голям ритуал е готвенето в тази наша къща, голяма работа – рязането на лук, чушки, домати, беленето на картофи и особено рязането на месо. Парчетата месо от кокошката ги виждам едно по едно – шията, гърдите, кълките, трътката, крилцата – всичко виждам, но не ми се ще да го описвам.

Още виждам отпечатъците от пръстите на майка ми по солта и червения пипер. Чувам как шушнат и се чупят дафиновите листа, как пукат смачканите зърна на черния пипер, как си отваря устата тенджерата, как парят и се червенеят бузите на печката. Само дето това не ме интересува изобщо.

Интересува ме, че откъм осем часа сутринта до обед няма какво да правя.

Братовчедът Дачо спи до дванайсет на обяд и няма с кого една дума да си кажа. Не че си говорим с него кой знае какво, но чувствам, че е умен, че е чел много, и това ми стига.

НИКОЛАЙ МИЛЧЕВ

***

През зимата става госта студено и снегът е дебел. За една нощ навалява до коляно. Зависи колко си висок – от това зависи дали снегът ще ти е до коляното, или до кръста.

На мен снегът винаги ми е бил до гушата, даже понякога ме е скривал целият. Ако бях някаква черга, щях да се затрупвам сам в снега и да излизам после чист и изтупан. Обичам да се въргам в снега до гушата.

В нашата къща тупането на черги, одяла и китеници е на голяма почит. Всичко се хвърля в снега, затрупва се отгоре и се тупа с тупалка. После остават следи от тупането, все едно някой е тъкал чергите направо на земята. Особено ми е приятно, като застанем от двете страни на чергата и я доизтупваме за последно. Чергата се издува нагоре, сякаш е балон, чува се едно буух-буух – и ето ти ги изтупването и чистотата. Миришат на сняг и чергите, и одялата, а на

китениците ресните блестят.

Такъв голям студ е, че кокошките едва стъпят, пращят като стъпват, обаче се кокошинят и се червенеят още повече от обикновено и можеш да ги забележиш от много далече.

На прасето, и на него му е студено, а е пъл-

но със сланина и му виждам парата от устата през гъските на кочината. Дъските на кочината са добре напаснати и наковани, но гъхът му се провира през тях.

Прасето сигурно усеща края си, приближава краят на неговия дебел и охранен живот и става по-лениво и бяло. И от студа почва да розовее.

Много се размеквам аз през зимата – и त्याлом, и откъм гуми се размеквам. Точно тези месеци – от декември до февруари, не знам дали съм малък, или не съм. За по-нататък не си мисля нищо.

От декември до февруари е пълно с празници, обаче аз гледам снега и снежинките, това правя. Чакам да натрупа голям сняг и да лежа в него, но без да заспивам, защото имало бяла смърт.

Като ми казват, че има бяла смърт, и не ми се вярва. Никаква бяла смърт няма – само черна е, поне в началото сто процента е черна.

Баба например, като умря, и почерня на секундата. За секунди почерня, после стана прозрачна. И като стана прозрачна, можеше да се види колко е малка и колко се е смалила от живота си.

Обаче в началото беше черна и аз се уплаших да не остане така.

Бялата смърт била, като измръзнеш от студ и спреш да дишаш. Така умирали от бяла смърт хората по северните страни и на полюсите. Четох за една експедиция, дето умрели от бяла смърт, преди да открият един от полюсите. И на двата полюса има много сняг и така те сигурно крепят земята да не се преобърне по някакъв начин. Играят си полюсите по роднински, както ние си играем с братовчедата в работилницата на баща му. Стъпвам аз от едната страна на гъската, която е сложена на тезгяха, стъпва той от другия край и се люлеем. Страх ни е, че ще се пребием, но се люлеем.

Няма начин и снегът на полюсите да не прави същото. Разликата е, че ние с братовчедата един ден запалихме от пушене на цигари талаша и работилницата, а снегът на полюсите прави обратното – гаси пожарите по земята. Не може по цялата земя да има само пожари и огньове – трябва да има и студ, и сняг, и гасене.

Изляза ли да се пързаям с шейната, няма прибиране, два-три часа в снега не ми мърдат. Вкочанясвам се, обаче карам шейната по корем. Носът и челото си не ги чувствам. Летя по улицата от гробището надолу и замръзвам целият. Облечен съм дебело – отдолу съм с наполеонки и с още едни гащи отгоре. Имам пуловер, палтенце, вярно – късичко, но е палтенце. Фес, шал, ръкавици – всичко. Махам си ръкавиците, докато карам шейната, но само тогава. Прибирам се чак когато ме заболят гърдите от студ и ръцете ми се погуят като хлябове квасници.

Жаген съм страшно и ям сняг. Вземам шепя сняг и го ям вместо вода. Така мога да ям сняг до довечера, но Марчето ще ми се кара.

***

От време на време си затварям очите – стискам си очите и оставам на тъмнина. Правя го, защото слънцето грее много и защото искам да си почина от цветовете.

Слънцето грее хубаво, но прекалено много блести – бляска от реката, от кофата с вода, от локвата на пътя и от кубетата на църквата.

Като гледам кубетата на църквата, го правя през клоните на една ябълка и една круша. Наредени са в такъв ред – първо е ябълката, после е крушата, и слънцето, като се оттласне от кубетата на църквата, минава на конци първо през крушата и след това – през ябълката.

Срещаме се със слънчевите лъчи през гвете гръвчета и през клоните им. Зиме, пролет, лято

слънцето все си играе с мене и си прави каквото иска. А през есента си е направо ту ябълка, ту круша или обратно.

Уморявам се и от взирание към Балкана. Далече е и винаги е побелял. Трябва да ми изглежда величествен, непостижим и всичко останало, което се говори и пише за него, а го гледам – побелял и остарял. Не е грохнал като старите хора, но е уморен, личи му.

Понякога – след дъжд и гръмотевици, сякаш му идват силите отново и Балканът светва, както го описват. Повдига се на пръсти, отръсква се и става бистър и млад.

Все за стария и горд Балкан се разказва в учебниците. Но през повечето месеци ми се вижда грохнал и остарял. Обаче след дъжд е като момче от моя клас, макар че с момчетата от моя клас не се разбираме кой знае колко. А и забравям в кой клас съм точно. Не мога да мисля все едно и също – в кой клас съм.

Уча от поне сто години и ми е омръзнало на двайсет и четвърти май да ми дават свидетелство за завършен едн-кой си клас, че даже и за зрелост получих такова свидетелство. Да не съм грозде или мушмула, че да ми дават свидетелство за зрелост. Аз съм си само едно Соколче и от време на време си затварям очите – да не ми блести слънцето.

В тъмнината под клепачите си виждам какво ли не. Ако си затворя очите и преди това съм се пулел в кокошките, виждам петна от кокошки. Знам, че са петна от кокошки, движат се по същия начин безразборно и сякаш си клатят главите.

Ако съм се залисвал с козлетата, виждам подскачащи точки и чувам, точно в очите си чувам потропването на точките.

Преди време ми капяха капки за очи – да ми се разширят зениците. Зениците ми станяха големи колкото самите очи и си помислих докъде ли могат да стигнат в уголемяването си. Уплаших се, защото зениците ми като нищо щяха да ме погълнат и трябваше само да гледам – нищо друго да не правя.

Оттогава се почна тази работа със затварянето на очи и гледане в тъмното. Много тъмна на се е събрала в главата ми и чака само да си затворя очите.

Не съм се опитвал да ходя със затворени очи, защото ще се спъна и ще се пребия, но някой ден ще опитам – напъва ме да опитам.

Трябва да се науча все някога да се движа и със затворени очи. Оная игра на сляпа баба е смешна работа, но все пак е нещо. Поне за малко ти завързват очите и в тъмното се луташ като

сляпа баба.

Последните две-три години моята баба ослепя. От висок диабет и от лакомия, но и от това, че беше ниска, а все се напъваше да види повече – и от света, и от пътя, по който минаваха разни и различни хора и животни.

Слепотата ѝ продължи точно осем години и през тях баба ми не спря да пее. Пееше дори по телефона. У нас имахме един от първите телефони – черен и бакелитов, и тя пееше в слушалката, все едно че е на сцена.

Цялото село разбра, че пее по телефона, и идваше да я слуша отвън на пътя. Чуваше се чак там. Хората са много жалостиви, когато някой сляп човек пее.

А при моето затваряне на очи най-главното беше лилавата точка. Почна да се явява голяма лилава точка и да щъка наляво-надясно в мозъка ми. Най-напред ми беше интересно, после се уплаших, после ѝ свикнах на лилавата точка.

Погледна аз тавана на стаята и си стисна очите. Лилавата точка се появява. Погледна печката и затворя очи – същото. Докато гледам татко и майка, не си затварям очите, защото са ми майка и татко все пак и внимавам какво ще ми кажат. Особено майка ми е един път майка – няма как да я гледам и да си затварям очите.

Веднъж играехме мач в църковния двор с момчетата – ние там ритаме мач, и както бях с къси гащета и гюменки, влязох в църквата.

Спрях се до една икона в средата – иконата на Богородица. Познах я по това, че си държи момчето на ръце. Момчето ѝ – Исус, не съм го разглеждал толкова, само го зърнах, но в Богородица ми направи впечатление, че е облечена с градска рокля и е с дантелена яка, плетена на една кука. Такива плетени яки бях виждал в града по роклите на жените, но и тукашната Богородица беше с такава. Изглеждаше ми като жена, дошла от града в нашата църква заедно с момчето си.

Затворих си очите и видях лилавата точка върху иконата. Беше голяма и тръгна да се издига лека-полека нагоре. Издигаше се, издигаше се, докато една друга – обаче малка лилава точка, не я посрещна и двете се сляха. Сляха се в горния ляв ъгъл на иконата и се стопиха.

Отворих си очите. Богородица изобщо не беше с рокля, нито с дантела. Беше си Богородица с облекло, с каквото трябва да е облечена.

Само дето баба беше починала точно в този момент. Сякаш някоя жена от града беше дошла да я вземе. Жените са еднакви и в града, и в селото, но едните имат плетени яки на роклите, а другите нямат. ♦